

Tekstiilin ja muodin työelämätoimikunnan tilannekuva v. 2020–2021

Tekstiilin ja muodin työelämätoimikunta on laatinut tilannekuvan toimialansa tutkintojen näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laadusta. Työelämätoimikuntien tehtäviin kuuluu tuottaa vuosittain tietoa ammatillisen koulutuksen näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laadusta omalla toimialallaan (Valtioneuvoston asetus ammatillisesta koulutuksesta 673/2017). Tätä tehtävää varten työelämätoimikunnilla on ollut käytössään seuranta-, arviointi- ja palautetietoa muun muassa Opetushallinnon tilasto-, ohjaus- ja säätelypalvelusta ja kansallisesta KOSKI-tietovarannosta.

Vuoden 2020 suoritustiedot on annettu toimikuntien käyttöön vuoden 2021 keväällä. Tämän ajankohdan jälkeen KOSKI-dataan tehdyt oppilaitosten tekemät mahdolliset korjaukset eivät näy tässä tilannekuvassa. Sama koskee vuoden 2021 suoritustietojen tilastotietoja, jotka on poimittu KOSKI-tietokannasta 2022 alkuvuodesta. Tarkistettujen suoritustietojen julkaisua myöhemmin Opetushallinnon tilastopalvelussa Vipunen.fi -sivustolla.

Tilannekuvassa käytetyt tiedot on poimittu KOSKI-tietokannasta suoraan siinä muodossa kuin oppilaitokset ovat ne ilmoittaneet. Tilastot voivat sisältää puutteellisia tai virheellisiä tietoja. Esimerkiksi teknisistä syistä johtuen, kaikki oppilaitosten omiin opintohallintojärjestelmiin kirjatut tiedot eivät ole siirtyneet KOSKI-tietokantaan oikein, jolloin tieto tilastoituu ”ei tietoa”/”ei ilmoitettu” -kohtien alle.

Lähdemateriaalina on ollut esimerkiksi toimikuntien vierailukäyntiraportit, oikaisupyynnöt ja lausunnot.

Tutkintojen ja tutkinnon osien suoritustiedot

Tutkintojen ja tutkinnon osien suoritukset	2020		2021	
	koko tutkinto	tutkinnon osa	koko tutkinto	tutkinnon osa
Tekstiili- ja muotialan perustutkinto	237	3404	295	4061
Tekstiili- ja muotialan ammattitutkinto	64	319	93	393
Tekstiili- ja muotialan erikoisammattitutkinto	2	26	18	88
Tekstiili- ja vaatetusalan perustutkinto *	75	462	19	75
Yhteensä	378	4211	425	4617

* Tiedot poimittu alkuvuodesta 2021 (vuoden 2020 tietojen osalta) ja alkuvuodesta 2022 (vuoden 2021 tietojen osalta), eikä tietoja ole päivitetty näiden ajankohtien jälkeen. Tutkinnon osien suoritukset eivät sisällä paikallisina ilmoitettuja tutkinnon osia. Siirtymäajalla olevat tutkinnot eivät näy ko. taulukossa eivätkä sisälly taulukossa oleviin määriin. Siirtymäajalla ollut tutkinto*.

Tavoitteena tutkinnon osia /tavoitteena koko tutkinto

Perustutkinnon ja ammattitutkinnon osalta tavoitteena selkeästi koko tutkinnon suorittaminen ja erikoisammattitutkinnossa tutkinnon osien suorittaminen. Perustutkinnossa noin 10 % pelkän tutkinnon osan/osien suorittaminen.

Pohdintoja

Tutkintojen ja tutkinnon osien määrien kehitys

Perustutkintoja on suoritettu noin 20 % enemmän kuin vuotta aikaisemmin, huomioiden että siirtymäajalla oleva perustutkintoa on vähemmän. Myös ammattitutkinnossa on samalla tavalla suoritusmäärät nousseet, mutta erikoisammattitutkinnossa määriä erityisen paljon.

Suomalainen tekstiiliteollisuus hienoisessa nousussa: esimerkiksi uudet kuituinnovaatiot ja tekstiili- ja muotialan kiertotalousratkaisut tuovat vetovoimaa myös koulutukseen. Myös Suomessa valmistettujen tuotteiden arvostus ja kysyntä on kasvanut, esimerkiksi sisustus- ja verhoilutekstiilit. Ammattitaitoisen työvoiman saatavuudesta on pulaa. Pienyrittäjyys on lisääntynyt, esim. lasten trikoovaatteet. Toki tilanne on vaikea yrittäjillä/yrityksillä, esimerkiksi vaateliikkeillä. Tähän on vaikuttanut koronaepidemia ja geopoliittinen tilanne, ja sen seurauksena materiaali- ja logistiikkakustannusten nousu sekä materiaalin saatavuuden vaikeutuminen.

Jatkuvan haun kautta tullut myös lisää opiskelijoita. Yhteishaussa saatu aloituspaikat täytettyä. Myös oppivelvollisuuden laajentaminen tuo lisää opiskelijoita alan tutkintoihin.

Tutkinnon osat, valinnaiset ym.

Tekstiili- ja muotialan perustutkinnossa on suoritettu 62 erilaista valinnaista tutkinnon osaa vuonna 2021, osa valittavista vapaavalinnaisista osista on ollut saatavilla vain yhdessä/paikallisessa oppilaitoksessa. Valinnanvaraa on ollut tarjolla runsaasti ja sitä on käytetty hyväksi opiskelijoiden taholta. Suosituimmat valinnat ilmentävät hyvin tätä päivää ja yritysten tarvetta, kiertotalous ja erikoistuotteet. Alla suosituimmat vapaavalinnaiset tutkinnon osat ja niiden suoritusmäärät:

- Vaatteen valmistaminen mittatilaustyönä (45 osp) 178 kpl
- Tekstiili- ja muotialan kiertotaloustuotteen valmistaminen (15 osp) 171 kpl
- Kaavoittaminen (15 osp) 164 kpl
- Erikoismateriaalien ja -tekniikoiden käyttäminen (15 osp) 148 kpl
- Tekstiili- ja muotialan projektissa toimiminen (15 osp) 136 kpl
- Tekstiili- ja muotialan tuotteiden korjaaminen ja muodistaminen (15 osp) 133 kpl
- Tekstiili- ja muotialan myyntitehtävissä toimiminen (15 osp) 129 kpl
- Erikoistuotteen valmistaminen (15 osp) 117 kpl
- Stailaaminen (15 osp) 113 kpl

Loppujen vapaavalinnaisten tutkintojen osien suorituslukumäärät ovat välillä 1–63 kpl.

Tekstiili- ja muotialan ammattitutkinnossa suoritettuja valinnaisia tutkinnon osia oli 24 kpl vuonna 2021. Sama suuntaus ammattitutkinnoissa, mittatilaus- ja kiertotaloustuotteiden suunnitteluun ja valmistukseen on haettu lisää oppia yritysten tarpeisiin.

- Mittatilaustuotteen valmistaminen (45 osp) 68 kpl
- Erikoismitoitettujen tuotteiden suunnittelu ja valmistaminen (45 osp) 56 kpl
- Tekstiilin ja muodin kiertotaloustuotteiden suunnittelu ja valmistaminen (45 osp) 39 kpl
- Kaavoitus ja muotoilu (45 osp) 23 kpl

Tekstiili- ja muotialan erikoisammattitutkinnossa vuonna 2021 pukeutumisneuvojana toimiminen on vielä vallitseva tutkintonimike ja niitä oli 23 kappaletta. Muut vapaavalinnaiset osiot 10 kappaletta noudattavat perustutkinnon ja ammattitutkinnon tapaan kiertotaloutta ja yleisesti erikoisammattitutkintojen vaatimuksia; valmistamista, valmistamisen suunnittelua ja kehittämistä/ohjeistamista.

Malliston suunnittelu -tutkinnon osaa on käytetty melko paljon valinnaisena tutkinnon osana sekä esim. tutkinnon osaa Media-alan tutkinnosta. Muidenkin tutkintojen osia voisi hyödyntää enemmänkin, esim. liiketoiminnan puolelta olevia tutkinnon osia.

Tutkintoja tai tutkintojen osaamisaloja, joiden suorituksia on marginaalisesti

Marginaalisesti suoritettuja: Tekstiilihuoltaja, Suutari, Ompelija, Vaatturi, joissa alle 15 kpl tutkintoa. Näitä osaamisaloja ei ole tarjollakaan niin monessa oppilaitoksessa.

Koronan takia on myös suorituksia venyttänyt niiden opiskelijoiden joukossa, jotka eivät vain pystyneet siirtymään etäopiskeluun. Opettajat ovat luoneet parhaansa mukaan edellytyksiä etäopiskeluun. Koronan aiheuttamat opiskeluvaikeudet ovat helpottuneet vuonna 2021. Hybridiopiskelu on helpottanut opiskelun tilannetta. Monimuoto-opiskelijoiden kohdalla ei korona ole välttämättä vaikuttanut niin suuresti. Aikuisopiskelijoilla on usein oma työhuone kotona valmiina.

Tutkintojen järjestäminen

Aktiiviset koulutuksen järjestäjät / järjestämisluvut

Tutkinto	Järjestämisluvut	Aktiiviset järjestäjät
Tekstiilin ja muodin perustutkinto	56	28
Tekstiilin ja muodin ammattitutkinto	22	15
Tekstiilin ja muodin erikoisammattitutkinto	17	5

** aktiivisuus määritellään sillä, onko koulutuksen järjestäjältä/oppilaitokselta kirjautunut tutkintojen tai tutkinnon osien suorituksia joko 2020 tai 2021 vuonna toimikunnalle toimitetun KOSKI-datan perusteella. Tiedot poimittu alkuvuodesta 2021 (vuoden 2020 osalta) ja alkuvuodesta 2022 (vuoden 2021 osalta), eikä tietoja ole päivitetty näiden ajankohtien jälkeen.*

Pohdintoja

Muutokset tutkintojen järjestämisluvien määrässä

Järjestämisluvien määrässä ei ole tapahtunut juurikaan muutoksia.

Tutkintojen järjestäminen

Koulutuksen järjestäjiä on melko kattavasti ympäri Suomen toimikunnan toimialaan kuuluvien tutkintojen osalta. Huomioitavaa on, että monella alan yrityksellä on pitkät välimatkat koulutusta järjestäviin oppilaitoksiin. Tämä voi osaltaan hidastaa yhteistyön syntymistä esimerkiksi näyttöjen toteutuksen osalta.

Tutkintojen / tutkinnon osien suoritusten jakautuminen koulutuksen järjestäjien välillä

Perustutkinnon suorituspäämien osalta on yksi koulutuksen järjestäjä, jolla ylivoimaisesti eniten suorituksia. Myös ammattitutkinnossa on yksi koulutuksen järjestäjä, jolla ylivoimaisesti eniten suorituksia. Samaten erikoisammattitutkinnossa on yksi koulutuksen järjestäjä, jolla ylivoimaisesti eniten suorituksia. Nämä eivät ole kuitenkaan samalla koulutuksen järjestäjällä.

Tutkintojen järjestämisen kattavuus maantieteellisesti ja kielellisesti

Koulutuksen järjestämisluvua on melko kattavasti ympäri Suomen. Ruotsinkielisiä järjestäjiä on Pohjanmaalla ja Etelä-Suomessa.

Näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laatu

Näyttöjen suorituspaikan jakautuminen

Suorituspaikkana on yleisimmin ollut oppilaitos. Esimerkiksi erikoisammattitutkinnoissa on osaaminen osoitettu työelämässä, mutta arviointiaineisto on käsitelty oppilaitoksessa, jolloin näyttö on merkitty oppilaitoksessa suoritetuksi.

Amispalautteen keskiarvo näytöstä (päättökysely)

** opiskelijapalautteen tarkastelujakso on 1.7.2019 – 31.12.2021. Arviointiasteikko 1–5, jossa (5) täysin samaa mieltä, (4) jokseenkin samaa mieltä, (3) osin samaa osin eri mieltä, (2) jokseenkin eri mieltä, (1) täysin eri mieltä*

Opiskelijapalautteen keskiarvo näytöstä on 4,4. Päättökyselyn palautteesta käy ilmi, että näytöstä on pääsääntöisesti annettu hiukan parempia keskiarvoja. Koulutuksen järjestäjien välillä ei ollut suuria vaihteluja keskiarvojen suhteen.

Pohdintoja

Kaksikantaisuuden toteutuminen osaamisen arvioinnissa

Ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa näyttäisi kaksikantaisuus toteutuvan melko hyvin. Lisäksi pääosin työpaikalla tapahtuvia näyttöjä enimmäkseen.

Perustutkinnon tutkinnon osissa luku oli melko korkea, jossa arvioijina toiminut kaksi opettajaa.

Näyttöpaikka voi toki olla oppilaitoksessa, ja paikalle saapuu myös työelämän edustaja arvioijaksi.

Keskustelua mm. vaaturityön näytöistä ja arvioijista. Arvioija on tullut oppilaitokseen toiseksi arvioijaksi koska näytön tekeminen yrityksessä ei ole ollut mahdollista toteuttaa pitkän keston vuoksi.

Näyttöympäristöt ja niiden soveltuvuus osaamisen osoittamiseen

Amis-palautteet ovat hyviä näyttöympäristöjen osalta.

Perustelut oppilaitoksissa järjestettävälle näytölle

Tietyt tutkinnon osat (Tekstiili- ja muotialan tuotteen valmistaminen, Osaamisesta ja tuotteista viestiminen, Vaatteen valmistaminen mittatilaustyönä), joihin ei aina mahdollista saada työpaikalle näytöt. Vierailukäynnillä todettiin, että oppilaitoksen tiloissa järjestetään näyttöjä, mutta ainoastaan asiakastöinä.

Johtuen poikkeustilanteesta v. 2020 on myös ollut tarpeen järjestää näytöt oppilaitoksen tiloissa.

Vierailukäynnillä havaintona on se, että oppilaitoksessa on parempi ja uudempi konekanta kuin esim. yksittäisillä työpaikoilla. Esim. erikoistekniikoihin ja -koneita löytyy oppilaitoksissa enemmän.

Yleistykset oikaisupyynnöistä

Toimikunnalle ei ole saapunut oikaisupyynnöitä käsiteltäväksi.

Osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmien tilanne

Vierailukäynneillä osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmat näyttivät olevan kunnossa ja asianmukaisia. Jatkossa pyritään saamaan vierailukäynnin aineistot tehokkaammin tarkasteltavaksi ennen vierailukäyntiä.

Yleisenä havaintona todetaan, että koulutuksen järjestäjillä on käytössään laadunhallintajärjestelmä.

Henkilökohtaistamisen toteutuminen käytännössä

Päättökyselyn keskiarvo henkilökohtaistamisen osalta on hyvä.

Hyvät käytännöt

Virtuaalisesti suoritettavat näytöt ovat kehittyneet vuoden 2020 aikana. Esim. näyttöympäristöihin ei ole voinut koronapandemian takia mennä näyttöä suorittamaan, esim. pesula- ja tekstiilihuollon ympäristössä.

Verkossa suorittaminen on ollut myös mahdollista (pääasiassa opiskelu/osaamisen hankkiminen), esim. kaavojen piirtäminen. Verkko-oppimateriaalit on kehittyneet koronapandemian aikana. Opettajat laatineet materiaalia materiaalipankkiin.

Vierailukäynnillä todettiin, että oppilaitoksesta valmistuneet ovat perustaneet yrityksiä, yhteistyö on ollut sujuvaa. Vierailukäynnillä todettiin myös, että hyvää toimintaa vierailijoiden mielestä on erityisen kiinteä ja hyvä työelämäyhteistyö.

Osaamisen arviointi

Opiskelijat ovat palauttaneet tuotoksensa/suunnitelmia opiskelijan oppimisolustalle (esim. Pinja/Moodle). Osaamisen arviointi on ollut joustavaa, eli myös verkon kautta (esim. Teamsin kautta) ovat arvioijat voineet keskustella ja tehdä yhteisen arviointipäätöksen. Tämän on siis korona-aika mahdollistanut.

Kehittämiskohteet järjestäjien toiminnassa

Vierailukäynnillä todettiin yleisesti Amis-palautteiden osalta, että kehitettävää on opiskelijapalautteen keräämisessä. Näihin onkin jo tehty oppilaitoksen toimesta toimenpiteitä.

Yhteiset tutkinnon osat ja niiden osa-alueet

Havaintojen mukaan yhteisten tutkinnon osien ja niiden osa-alueiden integroinnista työelämään ja ammatillisiin tutkinnon osiin on tuntunut edistävän opiskelijoiden suoriutumista opinnoista ja heidän oppimistaan.

Tutkintojen perusteiden toimivuus

Pohdintoja

Tutkinnon perusteiden työelämävastaavuus

Tutkinnon valinnaisuus on laaja, mikä nähdään hyvänä asiana. Työpaikkojen löytäminen joidenkin tutkinnon osien suorittamiseen työpaikalla on kuitenkin hankalaa, joten asiakas- ja projektitöiden hyödyntäminen on myös tärkeässä asemassa. Kotimaiset tekstiili- ja muotialan teolliset yritykset toivovat tutkinnon perusteisiin lisää pakollisuutta teolliseen ompeluun / sarjatuotantoon liittyen.

Valinnaisuuden toteutuminen tutkintojen suorittamisessa

Tutkinnon valinnaisuus on laaja, kuten aiemmin on todettu. Tarkempia tietoja tutkinnon osien suorittamisesta löytyy kappaleesta, joka käsittelee tutkinnon osia ja valinnaisia tutkinnon osia.

Lisäohjeistuksen tarpeet tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksista tai ammattitaidon osoittamistavoista

Tutkinnon perusteita tulisi muokata tai toteuttaa erillinen versio, jotta otetaan huomioon suomi toisena kielenä -taustaiset opiskelijat. Selkokielinen versio auttaa opiskelijoita ymmärtämään tutkinnon sisältöä ja vaatimuksia.

Kokemukset tutkinnon perusteiden toimivuudesta

Esimerkiksi Mittatilausompelijan (AT) ammattitutkintokoulutusta järjestetään ns. täsmäkoulutuksena eli koulutukseen hakeutujat tietävät hakeutumisvaiheessa, mistä tutkinnon osista tutkinto ja koulutus koostuu. Tämä mm. siksi, että opettajat ja työelämän edustajat ovat yhdessä suunnitelleet tutkinnon osat siten, että opiskelijat saisivat mahdollisimman laajat tiedot mittatilausompelijana toimimisesta työelämässä. Lisäksi esimerkiksi Yrittäjyyden ammattitutkintokoulutus tukee yrittäjyyttä, jonka myös osa opiskelijoista suorittaa. Mittatilausompelija (AT) tutkinnon suoritettuaan. Yleisesti voi todeta, että nykyiset tutkinnonperusteet toimivat ja tukevat tutkinnon suorittajia siirtyessä työelämään kaikkien osapuolten mukaan hyvin. Alla vielä joitain kommentteja:

Havainnot työelämän edustajilta:

- tutkinnon suorittaja saa kattavat tiedot mittatilausompeijana toimimiseen
- koulutuksen aikana ja tutkinnon suoritettuaan luodaan vahva pohja, mistä on hyvä jatkaa ammattimaisempaan toimintaan siirtyessä työelämään.

Havainnot tutkintokoulutuksen opettajilta:

- tutkinnon perusteet ovat tarpeeksi laveat, että koulutuksen suunnittelussa pystytään huomioimaan myös opettajien erityisosaamiset
- tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset kriteereineen mahdollistavat opetuksen soveltaminen koulutuksessa
- tutkinnon perusteiden mukaan voidaan koulutusta kehittää huomioon ottaen alueelliset työelämän tarpeet
- opiskelijat saavat kattavat tiedot mittatilausompeijana toimimiseen
- näytöissä tehdyt asiakastyöt ovat todellisia, joita esim. yrittäjänä tekee, lukuun ottamatta kaikkia kirjallisia dokumentteja
- näytöissä tehtävien tuotteiden vaatimustaso ja työn laatu on arvioijien vastuulla, se on hyvä, koska varsinkin työelämän edustajilla on konkreettinen näkemys asiasta.

Pohdintoja työelämäpalautteesta (työpaikkaohjaajakysely)

Jotkut työpaikat vastaanottavat useita opiskelijoita samoista oppilaitoksista lähes yhtäaikaaisesti.

Harjoittelun päätyttyä kysely tulee jokaisesta opiskelijasta erikseen, ilman minkäänlaista mahdollisuutta erottaa opiskelijapalautekohdetta erikseen.

Kysely ei myöskään ole lyhyt ja nopea, vaan vaatii työaikaa, jos ja kun harjoittelijoita on useita, työaikavaatimus on lähes kohtuuton.

Työelämäpalautteevastauksen ratkaisuna on ollut, että vastataan yhteen ja jätetään huomioimatta muut, joten vastausprosentti voi jäädä todella vähäiseksi.